

DAZAI OSZAMU

Cseresznyék

Szemeimet a hegyekre emelem...

Zsolt. 121

Szeretném hinni, hogy a szülő fontosabb a gyereknél. Próbálok erélyesen felfogni, ahogy a régi bölcsék, hogy „A kicsikért mindent!”, de valahogy mégis úgy érzem, a szülő gyengébb a gyermekénél. Az én családomban legalábbis így van. S ez az érzés korántsem holmi szégyentelen hátsó szándékból fakad, hogy vénemberként a gyermekeim gondozzanak. Épphogy olyan szülő vagyok, aki saját háztartásában egyebet sem tesz, mint hogy gyermekei kényét-kedvét szolgálja. Bár kicsik még mind – a nagyobbik lány hét-, a fiú négy-, a kisebbik lány pedig egyéves –, de már így is teljesen kifárasztják a szüleiket. Apa és anya, mintha csak a gyerekek cselédje lenne.

Nyáron, a háromtatamis zsúfolt szobában, óriási nyüzsgés és felfordulás közepette dül a vacsora; apa szünet nélkül törölgeti arcáról az izzadságot, és maga elé mormolva elégedetlenkedik.

– Na már a Janagidaru¹ is megmondta: „Evés közben is... csak izzadni, mint a ló... mily finom ízlés”, de ilyen lármás gyerekek mellett a legkifinomultabb apa is megizzad.

Anya, mellbimbóján csüngő egyéves kislányát tartva felszolgálja az ételt apának, a nagyobbik lánynak és a kisfiúnak; feltörli, amit a gyerekek kiöntenek, felveszi, amit a földre ledobnak, kifújja az orrukat, s akár egy hatkarú istenség, egyszerre még vagy egy tucat elképesztő bűvésztükköt mutat be.

– Úgy látom, apátoknak mégiscsak az orra izzad a legjobban. Azt törölgeti a leghevesebben.

Apa keserűen elmosolyodik.

– Na és neked hol? A combod között, mi?

– Íme, tessék a kifinomult apátok.

– Ugyan már, szívem, klinikailag ez így pontos, semmi köze a kifinomultsághoz.

– Hát, nekem... – anya arca kissé elkomorodott – itt, a két mellem között... a siralomvölgyben...

A siralomvölgyben.

Apa elhallgat, és folytatja az evést.

A családom körében mindig csak viccelődöm. Talán azért burkolom „komédiába” színjátékomat, mert „lelkem kétségek közt hánykódik”. Voltaképpen nem kizárólag családi körben, bármikor, ha emberekkel érintkezem, bármenny-

¹ Az Edo-kor (1600–1867) közepétől a kor végéig körülbelül évente megjelenő verses antológia. (A ford.)

nyire is gyötrődöm, bármilyen testi fájdalmaim vannak, mindig teljes erőmmel azon dolgozom, hogy kellemes hangulatot teremtsék. Aztán amikor egyedül maradok, csak támolgok a fáradtságtól, és pénzről, erkölcsről, öngyilkosságról elmélkedem. Sőt voltaképp nem is csak amikor emberekkel érintkezem. Ugyanez van az írással is. Amikor borzasztóan le vagyok törve, megpróbálok lehetőleg valami könnyed, szórakoztató történetet kitalálni. De bárhogy töreksem a lehető legkellemesebb szolgáltatást nyújtani, az emberek tudomást sem vesznek róla, és megvetően állapítják meg, hogy ez a Dazai mostanában olyan felszínes, egyre csak erőlteti azt a hatásvadász stílusát, hogy minél több olvasót csábítson magához, nem komoly író.

Hát olyan borzasztó mást kiszolgálni?! Olyan fontos, hogy mindig megjátszszuk magunkat és komoly képet vágjunk?!

Egyszóval az ilyen fontoskodó, ünneprontó *kellemetlenkedést* nem bírom elviselni! Otthon is vég nélkül viccelődöm, miközben mintha pengeélen tancolnék, csak viccelődöm, míg az olvasóim és a kritikusok jó részének elvárásával ellentétben a szobámban a tatami új, az asztalomon a papírlapok rendbe rakva. A házaspár keményen dolgozik, tisztelik egymást, a férj természetesen egyetlenegyszer sem üti meg feleségét, még annyi erőszak sincs, hogy egymásra szólnak: „Menjél ki”, „Jó, megyek”, apa is, anya is odavannak a gyerekekért, és a gyerekek is boldogan kapaszkodnak szüleikbe.

Ez azonban csak látszat. Anya kitárt keble a siralomvölgy, apa pedig minden este egyre jobban izzad, s bár mindketten tisztában vannak egymás fájdalmával, inkább megtesznek bármit, hogy meg ne bolygassák. Ezért aztán, ha apa elejt egy viccet, anya mindig nevet rajta. Most azonban, amikor anya a siralomvölgygel elhallgattatta, apa még visszavágna egy szellemes beszólással, de hirtelen semmi jó nem jut eszébe, s ahogy egyre jobban rátelepszik az a bizonyos kellemetlen érzés, még a művelt apának is lassan elkomorodik az arca.

- Vegyél fel valakit. Ezt nem lehet elviselni - mormolja idegesen apa, ügyelve, hogy anya nehegy meghallja, és megbántódjon.

Három gyerek. Apa teljességgel alkalmatlan a házimunkára. Egyedül még a matracot sem tudja megemelni. Így hát csak ostoba vicceit mondogatja. Takarékoskodás, háztartási költségvetés: ilyenekről mit sem tud, mintha csak kivett volna egy szállodai szobát, és ott élne. Vendég. Lakoma. Van hogy az előre becsomagolt elemózsiájával elmegy hazulról a „dolgozószobájába”, és egy hétig vissza se jön. Folyton lármázik, hogy a munka, a munka, de egy nap alatt csak pár oldalnyi mesterművet tud kitermelni. És aztán ott az alkohol. Ha berúg, teste csontsoványra fonnyad, és ágynak esik. Ezenkívül hát itt is, ott is mindenféle fiatal hölgybarátai vannak.

A gyerekek... a hétéves meg a múlt tavasszal született kislány elég könnyen megfáznak, de különben semmi baj velük. A négyéves fiú viszont csontsovány, és még mindig nem tud felállni. Annyit mond, hogy *áá* meg *dáá*, és nem érti, mit mondanak neki. Kúszik-mászik, és közben csak jön a kaki, pisi, semmire

sem lehet rászoktatni. Ehhez képest viszont elég sokat eszik. De valahogy mégsem hízik, nem nő, és haja is alig van, egyáltalán nem fejlődik.

Apa is, anya is igyekszik kerülni a kislányt érintő komolyabb beszélgetéseket. Értelmi fogyatékos... siketnéma... ilyesmikről egy szó nem hangzik el; túlságosan fájdalmas lenne, ha mindketten bevallanák. Anya néha szorosán keblére zárja a kislányt. Apa olykor hirtelen erős vágyat érez, hogy felkapja, és vele együtt a folyóba vesse magát.

„Siketnéma kislány leszűrva. N.-én dél körül X. városban, az Y. utcai Z. üzlet tulajdonosa, A. úr (53) hattatamis otthonában fiát, B.-t (18) egyetlen fejszecsapással agyonütötte, majd ollóval saját torkát döfte át. A férfit a közeli kórházba szállították, ahol életveszélyes állapotban van. Mivel B. siketnémasága mellett értelme sem volt teljesen ép, A. urat valószínűleg másodszülött lányának, C.-nek (22) szárnalmas helyzete feletti zavara indíthatta szörnyű tetteire, kinek újdonsült férje személyében új férfi került a család élére.”

Ha ilyen újságcikket olvasok, egyszerűen muszáj berúgnom.

Jaj, bárcsak lehetne látni rajta valami kicsike fejlődést! Bárcsak hirtelen nővésnek indulna ez a kislány, és megvető mosollyal leintené szülei aggodalmát! A szülők rokonaiknak, barátaiknak egy szót se szólnak, csak titokban ábrándoznak erről, és közben csúfolják, kinevetik gyermeküket, mintha maguk se vennének észre semmit.

Anyának minden erejét felemészti ez az élet, de apa is teljes erőbedobással küzd. Eleinte nem volt ilyen termékeny író. Borzasztó félnék ember, és mivel ezt a széles körű nyilvánosság felerősíti benne, úgy ír, mintha dadogna. Nehezebbre esik az alkotás, és inkább az ivásba menekül. Nyugtalanítja, idegesíti, hogy gondolatainak nincs meggyőző erejük, és iszik. Aki bármikor meggyőzően elő tudja adni érveit, annak nincs szüksége alkoholra. (Ezért van olyan kevés női alkoholista.)

Sosem próbálok megnyerni egy vitát. Mindig vesztek. Lenyűgöz a másik fél lelkesedése, önigenlése, és elhallgatok. Ha jobban átgondolom, világos, hogy csak a másik egocentrizmusáról van szó, és egyáltalán nem biztos, hogy mindenben én tévedek, de ha már egyszer megadtam magam, elég lehangoló lenne makacsul új rohamot indítani. Ráadásul számomra a szócsata nagyjából ugyanolyan utálatos, mint az ökölharc, és inkább, a dühtől reszketve, nevetek egyet, elhallgatok, majd miután mindezt rendben végiggondoltam, megint csak az a vége, hogy jól berúgok.

Hadd mondjam ki kereken. Újra meg újra csak kerülgetem a témát, de végső soron ez a novella egy házastársi viszállyról szól.

- A siralomvölgyben.

Ott gyulladt meg a kanóc. Ahogy már az imént is írtam, erre a jámbor párra nemhogy az erőszak, de még a trágár beszéd sem jellemző. De pontosan emiatt úgy reszketnek, mintha lóporos hordón ücsörögnének. Visszahúzódná teszi őket az a mindent átható félelem, hogy a másik védekezésükkel szótlanul gyűjti hibáiról a bizonyítékokat; mintha egy-egy szemvillanás alatt belelesne

kártyáiba és lefordítaná, megint belelesne, lefordítaná, hogy aztán egyszer majd meglepetésszerűen szétterítse előtte mindet, hogy tessék, összejött! A feleség mindenesetre úgy érzi, minél mélyebbre látna férje lelkébe, annál több mocsok tárulna fel előtte.

- A siralomvölgyben.

A férjet elfogja az irigység. A szócsatát azonban nem kedveli. Hallgat. Volt ebben valami vád, igaz? De nem csak te sírsz ám. Én is ugyanúgy gondolok a kicsikre. Nekem is fontos a családom. Ha éjjel csak egyetlen köhintést meghalok, egyből felriadok, és iszonyú szenvedés tör rám. Szeretném, ha elköltözhetnénk egy kicsit jobb helyre, ahol te is, a gyerekek is jobban éreznék magatokat, de egyszerűen nem tudom összehozni. Már így is mindent beledok. Nem vagyok vérszomjas szörnyeteg. Ahhoz nincs elég „kurázsím”, hogy szó nélkül hagyjam a családomat elpusztulni. Nem arról van szó, hogy nem tudok takarékoskodni, hogy nem értek a háztartási költségvetéshez, egyszerűen nincs időm, hogy értek hozzá...

Apa így sopánkodik magában, ám ahhoz nincs elég önbizalma, hogy bár-hogy is ellenkezzen, és ha mégis megtenné, anya biztosan visszavágna valamivel, neki meg elakadna a szava, aztán megint csak rákezdene magában:

- Vegyél fel valakit!

Anya is általában elég szűkszavú. Ha mégis szól, hűvös önbizalommal teszi. (Nem csak ez az anya, a nők általában mindenhol ilyenek.)

- De hát ki lenne hajlandó idejönni?

- Biztos találnál valakit, ha keresnél. De talán nem is az a kérdés, hogy ki hajlandó idejönni; ki akarna *itt maradni*?

- Úgy gondolod, alkalmatlan lennék munkaadónak?

- Dehogy...

Apa megint elhallgat. Tulajdonképpen úgy gondolja. De inkább hallgat.

Ó, bárcsak felvenne valakit! Ha anya a legkisebb gyerekekkel a hátán elmegy valamiért hazulról, apának kell felügyelnie a másik kettőt. Viszont naponta körülbelül tízszer jön látogatóba vendég.

- Dolgoznom kéne, úgyhogy lassan...

- Máris?

- Igen. Még ma be kell fejeznem egyet s mást.

Nem hazudik. Ugyanakkor a nyomasztó szobából is jó lenne már menekülni.

- Én még át akartam ma ugrani a húgomhoz.

Ezzel is tisztában vagyok. A húga súlyos beteg. De ha most átmegy beteglátogatóba, nekem kell pesztrálnom a gyerekeket.

- Ezért mondom, hogy vegyél fel... - kezdeném, de megállok. Ha véletlenül szóba kerülnek a rokonai, még jobban összekuszálódnak a dolgaink. Borzalmasan nehéz dolog az élet. Mindenfelől láncok gabalyodnak az ember köré, hogy ha csak egy kicsit is megmoccan, egyből fröccsen a vér.

Szó nélkül felállok, a kis szoba egyetlen asztalának fiókjából kiviszem a borítékot, melyben a legutóbbi előleget tartom, kimonóm ujjába csúsztatom, majd pár ív papirost és egy szótárat fekete csomagolópapírba csavarok, s mintha testem se volna, hangtalanul távozom.

Munkáról ma már szó sem lehet. Csak az öngyilkosság jár az eszemben. Megyek egyből inni.

- Szervusz!

- Igyunk. Nézd csak, megint milyen örülten csinos ez rajtad...

- Nem rossz, ugye? Gondoltam én, hogy tetszeni fog.

- Összekaptunk az asszonnyal. Nem bírok már otthon bezárva lenni. Igyunk. Ma én innen el nem mozdulok többet, az biztos.

Szeretném hinni, hogy a szülő fontosabb a gyereknél. A szülő gyengébb a gyermekénél.

Cseresznyét hoznak.

Otthon a gyerekek nem látnak ilyen luxust. Talán még nem is találkoztak soha cseresznyével. Biztos nagyon örülnének, ha adnék nekik. Örülnének, ha apa vinne haza nekik. Ha szárait cérnával összekötném, s a nyakamba akasztanám, úgy nézne ki, mint egy korall nyaklánc.

De apa csupán savanyú képet vág, és a jól megrakott tál cseresznyéből egy-egy szemet bekap, majd kiköpi a magot, bekap, majd kiköpi a magot, bekap, majd kiköpi a magot, és közben végső blöffjeként mormolja magának üres ígéretét: a szülő fontosabb a gyereknél.

HANÁK JÁNOS fordítása

Nadja Massün: Ábránd.